

Mythologia, Venise, 1567 - IX, 18 : De Sphinge

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[135\] : De Sphinge](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre IX

[Mythologia, Francfort, 1581 - IX, 18 : De Sphinge](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre IX

[Mythologie, Paris, 1627 - IX, 19 : De Sphinx](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre IX

[Mythologie, Lyon, 1612 - IX, 18 : De Sphinx](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Venise, 1567 - IX, 18 : De Sphinge, 1567

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 24/02/2026 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/955>

Copier

Présentation du document

PublicationVenise, Comin da Trino, 1567

ExemplaireMunich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) ,
Res/4 Ant. 50
Formatin-4
Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination286v°-287v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses[Sphinx](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière
modification le 25/11/2024

indicabant. ego contra per hanc fabulam aliquid gloriosius & humano generi utilius significari crediderim, filios scilicet tandem pios & obediētes parentibus esse oportere, quandiu ab humanitate & Deorum immortalium religione ac reuerentia illorum mandata non dissentiant. Quod si quid ab his contra religionem, aut summi Dei voluntatem legesq. præcipiatur, si contra iustitiam, si contra humanitatem, omnino non sunt audiendi: quare si quis iniqua consulenti pareat aut imperanti, quod deuitare potest, Deorum immortalium animaduersionem ac vindictam omnino fugere non poterit. si quis denique neglecta Dei reuerentia, & viri boni officis aliquid impurum atque crudele commiserit, ille perpetuis suppliciis post hanc vitam apud inferos diseruciabitur. ac de Belidibus quidem satis, nunc de Sphinge dicamus.

De Sphinge.

Cap. XVIII.

Fuit autem Sphinx Echidnae Typhonisq. filia, ut scribit Lasus Hermionæus, quam Iuno irata in agrum Thebanum immisit. Hæc muliebris facie ac pectore fuisse proditur, pedes & caudam habuisse leonis, pennas autem volucris. At Clearchus caput & manus puellæ, corpus canis, vocem hominis, caudam draconis, leonis ungues, alas aui, illa habuisse scripsit. Hæc Sphinx singulis hominibus prætereuntibus in Phycæo colle residens obscura sanè ænigmata proponebat, quæ capiebat a Musis; atque quicumque illa solvere nequiuisset, is unguibus Sphingis laniabatur. Erat autem fato statutum tunc esse Sphingi moriendum, cum quis propositum ænigma soluisset: atq. cum multi ab ea laniarentur, pronuntiatum fuit per præconem, quia cupiebant Thebani illa molestia liberari, quod is esset Thebarum regnum caputurus, & uxorem Creontis Aemonis filii habiturus, quæ pulcherrima erat omnium mulierum eius ætatis, qui Sphingis ænigma soluisset. Scripsit vero Myrleanus Asclepiades, quod etiam testatur Iliacus facillime Sphingem lacerare homines victos consueuisse, quippe quæ priores corporis partes haberet leonis, ac ungues Gryphi; neq. quisquam poterat auferre, cum alas haberet aquilæ, citissimæq. ad illos conuolaret, quamuis postremas corporis partes haberet hominis. multa fuerunt ænigmata, & longe diuersa, quæ diuersis nationibus proponebat, sed hoc serè semper proponebatur Thebanis enucleandum, ut scripsit idem Asclepiades;

Ἔστι διωνυόεντις, καὶ τὰρ πῆμα, καὶ πῶς φωνῇ,
καὶ τρίπῃ. ἀλλὰ καὶ δι' ἑξῆς φωνῇ, καὶ δι' ἑξῆς
ἑπταπύσσῃ, καὶ τ' αὖτις, καὶ κατὰ νότον.
Ἀλλ' ἵνα καὶ πῶς φωνῇ, καὶ πῶς φωνῇ.
Ἔστι τὰ καὶ πῶς φωνῇ, καὶ πῶς φωνῇ.

Hoc ænigma cum soluisset Oedipus, regnum & Iocastam matrem Aemonis filii Creontisq. uxorem duxit;

Est bipes & quadrupes in terris: solaq. vox huic:
Atq. tripes. mutat vocem solum, omnia campis,
Inter quæ serpunt, quæ ætælo, & fluctibus errant.
At ubi contendit pedibus iam pluribus, illi
Deficiunt vires, & lentis robora neruis.

Significari hominis senescentis naturam per hæc pronuntiavit Oedipus, qui cum baculo indiget ut sustineatur, aut cum infans quatuor pedibus incedit, manibusque

manibusque vititur p[er] pedibus, tunc maxime est inualidus. Cum hæc Sphinx
audiuisset, sese de loco præcipiti ac prærupto deiecit, atq[ue] Thebani omni pe-
riculo fuerunt liberati. Hæc de Sphinge fabulosè dicta sunt. Quod ad ve-
ritatem attinet, fertur Sphinx prædatrix fuisse, quæ iuxta Moaben locū, Phy-
ceumque montem rapinas exercuerit, atque ex insidiis erumpens ad ho-
minum prætereuntium perniciem conuolauerit. In eodem autem monte in insi-
diis confedit, donec Oedipus superata loci difficultate cum Corinthiorum
exercitu illam superauerit, ut scripsit Strabo libro nono, & Phanodemus li-
bro quinto rerum Atticarum. At idem Strabo memoriam prodidit mare illud
prius, quod est apud Anthedonem, piraticis incursionibus Sphingem infe-
stasse, deinde ad eas terrestres insidias & latrocinia se contulisse. Dicta est
ænigmata indissolubilia propè viatoribus proponere, quia ob difficultatem
locorum nemo illam vincere poterat ante Oedipodis exercitum, qui omnes
illas occultas ambages & locorum difficultates superauit. Alii dicunt illam
cum latrocinia exerceret ænigmata captiuis proponere solitam, quæ si quis
soluisset, liber cum omnibus suis rebus dimittebatur. Ad huius autem cru-
delitatem & celeritatem exprimendam, varia diuersorum animalium mem-
bra attributa sunt; nam crudelitatem & rapinas significabant ungues leo-
nis aut griphi, Alæ sociorum prædonum erat celeritas. atque cum vnum
esset corpus varix omnino formæ illi tribuebantur commiste. Philochorus
in libro de sacrificiis, Mineræ consilio edoctum Oedipum inquit societate
rapinæ simulata se ad Sphingem contulisse; atque, nouis semper sociis Oedi-
po se addentibus, denique illam cum magna suorum manu oppressisse. Eius
Sphingis corpus cum delatum fuisset Thebas alino impositum, Oedipus Rex
à Thebanis declaratur, utpote vir callidus & prudens ac bellicosus, qui
pollet pro sua prudentia ciuitatem ab hostium iniuriis, si opus esset, de-
fendere. Tum matrem nescius uxorem duxit. Atque tot sunt ea quæ de Sphin-
ge tradita sunt ab antiquis. Ego non solum historicas narrationes sub hac
fabula contineri crediderim; nam id quidem ridiculum esset simplices res
gestas ita occultare, ne à quouis perciperentur, semperque aliquo indigeret
Oedipode. Sed istud liebat, ut dictum est sæpius, quia fabulosæ narrationes
vel ab iis cum suauitate imbibuntur, qui à nudis præceptis recte viuendi au-
diendis abhorrent. Nam perceptis prius fabulis non minore cum voluptate
fortasse explicationes admittebantur, quam perceptæ fuerunt ipse fabu-
læ. Quod si quis meam sententiam requirat, ego censeo nullas fuisse alias
vias iuuentuti faciliores ad philosophiam instituendæ, quàm ut fabulas dili-
genter prius perciperent, deinde ut præcepta philosophica sub his occulta-
ta, aperirentur. Atque per Sphingis fabulam id significatum fuisse ab anti-
quis sapientibus crediderim, suam fortunam æquo animo cuique esse feren-
dam: quam tamen vel si quis ægerrime ferat, omnino ferre necesse sit. Nam
quid significant alæ? an non fortunæ inconstantiâ? aut cur ungues in præ-
dam flexi illi tribuuntur? nonne quod vndeunque libuerit omnia potest
auferre? cur humana est facies? quia humanum est subici calamitatibus &
vicissitudinibus fortunæ. Leonina pars forti animo esse ferenda aduersa si-
gnificat, quæ vel vi omnino sunt perferenda: si quis enim miseras pruden-
ter sustinere nequiverit, aut nisi se sapienter inter aduersa collodierit, ille
ab ipsa Sphinge crudelissime torquetur, & laniatur. Atque ut summatim
dicam, nos monere per hanc fabulam sapientes voluerunt aut prudentia &

Mineræ

Mythologia

Mineræ consilio fortunæ iniquitatem esse superandam; aut si minus illud fecerimus, nos ab illa superari oportere. Nam quid agitur in superiore ænigmate? an non de humana imbecillitate, cum nihil nascatur homine debilius aut calamitosius? atque de Sphinge satis, nunc de Nemese dicamus.

De Nemese,

Cap. XIX.

- 10** **V**T autem non solum in aduersis prudentia opus esse, sed etiam in felici-
bus successibus animi moderatione demonstrarent antiqui, Nemese, Noctis & Oceani filiam ut ait Paulin. Achæcis introduxerunt. Memo-
riz prodidit Apollodorus libro tertio Biblyothecæ Iouem aliquando Ne-
mesin desiderio exarsisse, quæ, cum eius concubitum vitaret, se in anserem di-
citur mutasse: Iupiter vero in cygnum versus sic illam compressit, quæ cū
ouum postea peperisset, illud opillioni obvio dedit ut Leda seruandum de-
ferret. Id cum in arca seruauisset Leda, dicitur Helena ex illo fuisse nata,
quam Leda tanquam ex se genitam educavit; quæ cum adoleuisset, omnesq;
reliquas mulieres forma corporis & oris elegantia antecelleret, hos procos
& petitores habuit, ubi ad nubilem ætatem peruenisset; Antilochum, Aga-
penorem, Amphilocho duos alterum Amphiarai, alterum Cteæi filium. Aia-
20 ceem Oilei, Ascalaphum, alterum Aiacem Telamonis. Diomedem, Eurypy-
lum, Elephenorem, Eumelum, Menelaum, Megetem, Mnestheum, Ialmenū,
Leonteum, Machaonem, Polyxenum, Peneleum, Podalirium, Philoctetem,
Protesilaum, Patroclum, Si benelum, Vlystem, Thaliptum, Schedium, Poly-
pxtem, Teucrum. Inter quos ne nasceretur dissensio ob Helenam, si vni ho-
rum cōiugi addiceretur, omnes iurare iussi sunt se illum defensurum ab in-
iuriis ceterorum cuiusq; illa obueneret; propter quam etiā raptam exor-
tum est bellum Troianum. Fuit igitur Nemesis Noctis filia Adrastra etiam
vocata, sed non ab Adrastra nutrice Iouis dicta, neque ab Adrasto illo pro-
fligato qui solus omni exercitu in bello Thebano amisso, eusterit: pro qua
30 victoria Thebani Nemeseos Adrastræ sacellum erexerunt. Neq; ab Adra-
sto antiquo illo Rege, qui primus eius templum condidit, ut ait Antima-
chus poeta in his versibus;

Ἦν δὲ καὶ ἡ Νέμεσις παῖς τοῦ Νυκτός, ἣ τῆς Ἀδράστῃς
καὶ τοῦ Πάριος βασιλέως, θυγαῖς δὲ ἡ Νέμεσις ὀφείτω
ἀδράστῃς καὶ τῷ πατρὶ ἱερόν τεύχεον.

Ἦν καὶ τῆς Νέμεσις, καὶ ἀδράστῃς καὶ τοῦ πατρὸς.

Est Dea, quam Nemesein dicunt; Dea magna, potensq; ,

Quæ bona coelestium concessu cuncta Deorum

Possidet, huic primus sacratam condidit aram

Fluminis Aesapi gelidas Adrastræ ad vndas.

- 40** Quam etiam opinionē habuit Callisthenes, sed multo melius *ἀπὸ τοῦ ἀδράστῃς*,
sive a fuga dicitur, cum litera priuante & impediēte illam astringem, cum
nemo malus vindictam Dei possit effugere. Hæc Deam alatam sicuti Victo-
riam & Cupidinem slexerunt, cuius Phidiaca statua fuit apud Athenienses,
ut ait Sceptius Demetrius, cuius in capite erat corona in ceruos incisa, cum
victoriæ sigillis, quæ leua fraxinum gestabat, ac dextra phialam cū Aethio-
pibus cælati. Atque tot breuiter dicta sint de Nemese. Nunc quid per hæc
significent antiqui explicemus. Cū vellent demonstrare sapientes nihil vel
optimo